

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w G. VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Andrzejewska (spr.)
Sędziowie:	SSO Grzegorz Tyrka SSR del. Magdalena Kimel
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 19 maja 2016r. w G.

sprawy z powództwa A. S. (S.)

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością
w S.

o ryczałt za noclegi

na skutek apelacji powoda i pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w G.

z dnia 7 grudnia 2015 r. **sygn. akt** VI P 591/15

- 1) z apelacji powoda zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że zasądza ustawowe odsetki od kwoty 38.782,66 zł (trzydzieści osiem tysięcy siedemset osiemdziesiąt dwa złote sześćdziesiąt sześć groszy) za okres od dnia 27 kwietnia 2014r. do dnia 29 września 2015r.;
- 2) oddala apelację pozwanej;
- 3) zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

(-) SSO Grzegorz Tyrka (-) SSO Małgorzata Andrzejewska (spr.) (-) SSR del. Magdalena Kimel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

VIII Pa 29/16

UZASADNIENIE

Powód A. S. domagał się zasądzenia od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. kwoty 44027,45 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 kwietnia 2014 roku.

Na uzasadnienie podał, że w okresie od 26 lutego 2013 roku do 26 kwietnia 2014 roku świadczył pracę na rzecz pozwanej jako kierowca, a w swojej pracy wykonywał kursy zagraniczne dostarczając towary na terenie Europy. Pozwana nie wypłacała mu ryczałtów na pokrycie kosztów podróży służbowych, które to powodowi są należne z tytułu noclegów w kabinie samochodu. W okresie zatrudnienia u pozwanej w podróży służbowej był łącznie 260 dni, w tym: w N. – 195 dni, w B.– 13 dni, weF. – 13 dni, w C. – 13 dni, w A. – 26 dni.

Pozwana domagała się oddalenia powództwa podnosząc, że zwrot kosztów noclegu należy się kierowcy, jeśli takie koszty zostały faktycznie poniesione, a powód nie poniósł takich kosztów. Powód godził się na spędzanie noclegów w podróży służbowej w kabinie pojazdu i nie udowodnił, że noce spędzone w samochodzie nie spełniały warunków należytego noclegu.

W piśmie z dnia 25 września 2015 roku powód zmodyfikował ostatecznie swoje żądanie w zakresie ilości dni spędzonych w podróży służbowej, miejsc odbywania tych podróży oraz wysokości roszczenia, zgodnie z dołączoną do pisma tabelą.

Wyrokiem z dnia 7 grudnia 2015 roku Sąd Rejonowy w G. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 38782,66 zł tytułem ryczałtu za noclegi w podróżach służbowych w okresie od dnia 26 lutego 2013 roku do dnia 26 kwietnia 2014 roku, z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2015 roku i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

W pisemnym uzasadnieniu wyroku Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód był zatrudniony u pozwanej w okresie od dnia 26 lutego 2013 roku do 26 kwietnia 2014 roku na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy początkowo na stanowisku kierowca – mechanik, a następnie na stanowisku kierowcy. Powód jako kierowca jeździł w podróże zagraniczne, w tym najczęściej do A., N.

Powód obył łącznie 232 noclegi w zagranicznych podróżach służbowych, w tym 29 noclegów w W. B., 156 noclegów w N., 13 noclegów w B., 9 noclegów w N. 13 noclegów we F., 7 noclegów w C. 1 nocleg w A., 4 noclegi we W..

Sąd oddalił wniosek o przesłuchanie świadka A. B., albowiem okoliczności, które miały zostać dzięki świadkowi ustalone nie należały do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sporu, w szczególności warunki w kabinie pojazdu nie miały wpływu na rozstrzygnięcie.

Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powoda co do zasady zasługuje na uwzględnienie, zaś co do wysokości Sąd w znacznej części podzielił stanowisko powoda.

Wskazano, że w niniejszej sprawie wszystkie podróże powoda objęte spornym okresem miały charakter podróży służbowych i były odbywane od dnia 26 lutego 2013 roku do dnia 7 kwietnia 2014 roku.

Powód nie otrzymywał ryczałtu za noclegi od pozwanej, a wszystkie noclegi odbywał w kabinie pojazdu, co również było niesporne.

Niezależnie od warunków jakie były w kabinie pojazdu, którym powód podróżował Sąd uznał, że taka forma zapewnienia noclegu nie jest wystarczająca dla pozbawienia powoda prawa do ryczałtu za nocleg.

Sąd miał na uwadze, że powód nie zwracał się do pozwanej o zapłatę ryczałtów za noclegi w podróży służbowej, ani też o zapewnienie innej formy noclegu, jednak w tym zakresie nie można uznać, iż pomiędzy stronami była zgodna wola co do rezygnacji powoda ze świadczeń należnych mu na podstawie norm powszechnie obowiązujących.

Pozwana w toku postępowania powoływała się na treść Powołany przepis stanowi, że jeżeli kierowca dokona takiego wyboru,ienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i pojazd znajduje się na postoju.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji przepis art. 8 ust. 8 Rozporządzenia WE nr 561/06 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 roku w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U.UE.L 2006 Nr 102, s. 1) nie pozbawia powoda prawa do świadczeń dochodzonych w niniejszej sprawie.

Sąd pierwszej instancji powołał uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 roku w sprawie II PZP 1/14, LEX1469181 i wskazał, że Sąd Orzekający w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego, zaprezentowane w tej uchwale. W treści uzasadnienia tej uchwały w sposób jednoznaczny wskazano, że przedmiotem regulacji rozporządzenia nr (...)w żadnym zakresie nie jest wynagrodzenie za pracę kierowców będących pracownikami, czy inne świadczenia przysługujące im w związku z pracą. Nie wynika to z treści przepisów rozporządzenia i ich funkcji. Podstawą prawną wydania tego rozporządzenia jest art. 91 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, upoważniający do wydawania aktów dotyczących wspólnej polityki transportowej (art. 90 Traktatu), w szczególności ustanawiających środki pozwalające polepszyć bezpieczeństwo transportu. Przede wszystkim zaś - zgodnie z art. 153 ust. 5 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - wyłączona jest możliwość regulowania w drodze aktów unijnego prawa pochodnego wynagrodzeń za pracę rozumianych, jako wszelkiego rodzaju należności przysługujących pracownikowi od pracodawcy z tytułu zatrudnienia. Powyższe oznacza, że art. 8 ust. 7 umowy (...) oraz art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr (...) dotyczą możliwości wykorzystania przez kierowcę dziennego (także tygodniowego) skróconego, (ale już nie tygodniowego regularnego) odpoczynku w pojeździe (w kabinie samochodu), jeżeli dokona on takiego wyboru, pod warunkiem, że pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju. Przepisy te nie dotyczą natomiast uprawnień w zakresie przysługiwania kierowcy od pracodawcy należności na pokrycie kosztów wyjazdów poza bazę w celu wykonywania pracy (podróży służbowych); nie mogą więc służyć ocenie przesłanek takich uprawnień, w szczególności przesłanek przysługiwania ryczałtu za nocleg.

Przepis art. 2 ust.6 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (t.j.Dz.U. z 2012 roku poz. 1155) wprost stanowi, że dzienny okres odpoczynku to okres odpoczynku kierowcy, w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr (...)

Biorąc pod uwagę powyższe uznać należy, że normy prawa krajowego nie są sprzeczne z prawem unijnym, a wręcz przeciwnie, nawiązują do niego, co nie zmienia ustaleń, iż normy te nie pozbawiają powoda prawa do roszczeń dochodzonych w niniejszej sprawie.

Mając na uwadze powyższe Sąd doszedł do przekonania, że powodowi jako pracownikowi - kierowcy zatrudnionemu w transporcie międzynarodowym z tytułu odbytych podróży służbowych przysługują należności co najmniej takie, jak wynikające z powszechnie obowiązujących aktów wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p.

W niniejszej sprawie zastosowanie mają przepisy wykonawcze obowiązujące w spornym okresie, a to przepisy Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 roku, poz. 167). Stosownie do treści § 8 za nocleg podczas podróży krajowej w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie pracownikowi przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, jednak nie wyższej za jedną dobę hotelową niż dwudziestokrotność stawki diety (ust. 1). W uzasadnionych przypadkach pracodawca może wyrazić zgodę na zwrot kosztów noclegu stwierdzonych rachunkiem w wysokości przekraczającej limit, o którym mowa w ust. 1 (ust. 2). Pracownikowi, któremu nie zapewniono bezpłatnego noclegu i który nie przedłożył rachunku, o którym mowa w ust. 1, przysługuje ryczałt za każdy nocleg w wysokości 150% diety (ust. 3). Ryczałt za nocleg przysługuje, jeżeli nocleg trwa co najmniej 6 godzin pomiędzy godzinami 21 i 7 (ust. 4). Zwrot kosztów noclegu lub ryczałt za nocleg nie przysługuje za czas przejazdu, a także jeżeli pracodawca uzna, że pracownik ma możliwość codziennego powrotu do miejscowości stałego lub czasowego pobytu (ust. 5). Zgodnie zaś z treścią § 16

ust. 1 i 2 za nocleg podczas podróży zagranicznej pracownikowi przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, w granicach limitu określonego w poszczególnych państwach w załączniku do rozporządzenia (ust. 1). W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu, o którym mowa w ust. 1. Ryczałt ten nie przysługuje za czas przejazdu (ust. 2).

W ocenie Sądu zapewnienie noclegu w kabinie pojazdu nie stanowi bezpłatnego noclegu wyłączającego prawo do ryczałtu za nocleg. W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że roszczenie powoda co do zasady zasługuje na uwzględnienie.

Odnosząc się do wysokości ryczałtu za nocleg, Sąd nie podzielił w całości stanowiska powoda, a to w zakresie wysokości dochodzonej kwoty.

Podniesiono, że ryczałtowy charakter świadczenia polega na tym, że świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia jest oderwane od rzeczywistego poniesienia kosztów i nie pokrywa w całości wszystkich wydatków z określonego tytułu (bo nie są one udokumentowane); w zależności od okoliczności konkretnego przypadku kwota ryczałtu - która jako uśredniona i ujednolicona ustalona jest przez prawodawcę - pokryje więc pracownikowi koszty noclegowe w wymiarze mniejszym albo większym niż faktycznie przez niego poniesione. Tym samym uznano, że nawet jeśli powód nie ponosił dodatkowych kosztów z tytułu samego noclegu za granicą to ryczałt za noclegi przebyte w kabinie pojazdu są mu należne.

Wskazano też, że zapewnienie przez pracodawcę pracownikowi (kierowcy wykonującemu przewozy w międzynarodowym transporcie drogowym) odpowiedniego miejsca do spania w kabinie samochodu ciężarowego, czyli wyposażenie samochodu w odpowiednie urządzenia (leżankę, klimatyzację, ogrzewanie itp.) pozwala na wykorzystanie przez kierowcę w samochodzie dobowego (dziennego) odpoczynku, przy spełnieniu warunków określonych w art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr (...) Nie oznacza natomiast zapewnienia mu przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia z 2002 roku. Taki stan rzeczy uprawnia pracownika do otrzymania od pracodawcy zwrotu kosztów noclegu, co najmniej na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1 lub 2 tego rozporządzenia.

z zasadą walutowości wyrażoną w art. 358 § 1 i 2 k.c., jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia w walucie obcej. Wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna stanowi inaczej. W razie zwłoki dłużnika wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia, w którym zapłata jest dokonana.

Zdaniem Sądu, na podstawie okoliczności sprawy pozwanej nie można przypisać zwłoki, a jedynie opóźnienie w wypłacie dochodzonego roszczenia. W ocenie Sądu brak jest bowiem zawinienia ze strony pozwanej. Sąd uznał, że powód może żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia (10 dnia miesiąca następującego po miesiącu za który rozliczono dane podróże służbowe), a nie z dnia wniesienia pozwu.

Powód żądał przeliczenia kwot ryczałtu (wyrażonych w walutach obcych) według kursu wskazanego jako 4, (...) dla euro i 5,8059 zł dla funta. Sąd dokonał przeliczenia świadczeń z uwzględnieniem kursu z dnia wymagalności, chyba że kurs wskazywany przez powoda okazał się niższy od kursu dnia wymagalności, wówczas Sąd przyjmował kurs wskazany przez powoda jako ograniczający orzekanie w granicach żądania. Jeśli w dniu 10 danego miesiąca Narodowy Bank Polski nie ogłosił kursu waluty Sąd przyjął kurs z daty wskazanej w poniższej tabeli. Jeśli podróż kończyła się w miesiącu kolejnym po miesiącu jej rozpoczęcia, Sąd przyjmował kurs waluty z miesiąca zakończenia podróży uznając, iż w danym miesiącu wykonano pracę, za którą przysługuje wynagrodzenie.

Sąd przyjął następujące kursy walut:

	Euro	(...) (funt brytyjski)
08.03.2013 r.	4,1497 zł	4,7618 zł
10.04.2013 r.	4,1135 zł	4,8117 zł
10.05.2013 r.	4,1417 zł	4,9087 zł
10.06.2013 r.	4,2571 zł	4,9992 zł
10.07.2013 r.	4,3240 zł	5,0197 zł
09.08.2013 r.	4,1940 zł	4,8722 zł
10.09.2013 r.	4,2637 zł	5,0551 zł
10.10.2013 r.	4,1918 zł	4,9388 zł
08.11.2013 r.	4,1799 zł	5,0026 zł
10.12.2013 r.	4,1822 zł	4,9996 zł
10.01.2014 r.	4,1745 zł	5,0389 zł
10.02.2014 r.	4,1822 zł	5,0291 zł
10.03.2014 r.	4,1991 zł	4,0428 zł
10.04.2014 r.	4,1710 zł	5,0472 zł
09.05.2014 r.	4,1787 zł	5,1131 zł

Sąd zasądził na rzecz powoda kwotę 38782,66 zł tytułem ryczałtu za noclegi w podróżach służbowych (zagranicznych) w okresie od dnia 26 lutego 2013 roku do dnia 326 kwietnia 2014 roku. Wskazaną kwotę Sąd wyliczył mnożąc ilość noclegów w poszczególnym miesiącu w danym kraju przez kwotę ryczałtu przysługującego za nocleg w kraju wynikającym z zestawienia (k. 108-109), według kursu wynikającego z powyższej tabeli kursów.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 k.c. w związku z art. 300 k.p, zasądzając je od dnia 30 września 2015 roku. Sąd miał na uwadze, iż powód ostatecznie sprecyzował swoje żądanie dopiero w piśmie z dnia 25 września 2015

roku powód zmodyfikował żądanie w zakresie ilości dni spędzonych w podróży służbowej, miejsc odbywania tych podróży oraz wysokości roszczenia, zgodnie z dołączoną do pisma tabelą. Pismo zostało nadane do pozwanej w dniu 25 września 2015 roku, zaś do Sądu wpłynęło w dniu 29 września 2015 roku. W konsekwencji Sąd przyjął, że skoro pismo wpłynęło do Sądu w dniu 29 września 2015 roku, to strona pozwana dopiero z tą datą mogła zapoznać się z ostatecznym żądaniem powoda i odsetki zasądzono do dnia następnego, tj. od dnia 30 września 2015 roku.

W pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo.

Apelację od powyższego wyroku złożyła strona pozwana zarzucając:

1. Naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasady demokratycznego państwa prawnego poprzez rozstrzygnięcie przez Sąd pierwszej instancji o charakterze contra legem w odniesieniu do treści § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 2002 roku regulującego zasady pokrywania kosztów podróży służbowej;

- art. 2 pkt 6 ustawy o czasie pracy kierowców stanowiącego definicję legalną „odpoczynku” w związku z art. 14 ust. 1 poprzez jego niezastosowanie. Sąd pierwszej instancji w swoim wyroku nie uwzględnił, iż na gruncie polskiego prawa polski ustawodawca przewidział minimalny standard miejsca w którym dopuszczono realizację odpoczynku a więc i noclegu, który w kategoriach wnioskowania logicznego musi być elementem odpoczynku. Sąd pierwszej instancji nie dostrzegł ponad to, iż zgodnie z przywoływanym uregulowaniem w odróżnieniu od treści art. 8 ust. 8 rozporządzenia(...) w WE pracodawca nie był zobowiązany do uzyskania zgody kierowcy na odbiór takiego odpoczynku i miał prawo wydać jednostronne polecenie reakcji – co też legalnie uczynił;

- art. 27 ustawy o czasie pracy kierowców polegające na posługiwaniu się błędną definicją odpoczynku;

- artykułu 77⁵ § 3-5 k.p. w związku z art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców poprzez jego błędną wykładnię i uznanie że powód przebywał w zagranicznej podróży służbowej;

- art. 8 ust. 7 umowy (...) poprzez jego nieuwzględnienie i uznanie, że powodowi przysługuje roszczenie z tytułu ryczałtów za nocleg;

- art. 3 pkt 7 dyrektywy 96/71 WE poprzez jego nieuwzględnienie i uznanie, że powodowi przysługuje roszczenie z tytułu ryczałtu za nocleg;

- § 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że umożliwienie kierowcy spania w kabinie samochodu nie stanowi zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu;

- art. 18^{3a} do 18^{3e} k.p. zasady równego traktowania pracowników i uznania, że wypłata ryczałtu za noclegi realizowane w kabinie jako swoistego nienormatywnego dodatku i świadczenia o charakterze przysparzającym w odniesieniu do kierowców, narusza zasadę równego traktowania pracowników, ponieważ sprowadza się w konsekwencji do założenia, iż różni pracownicy w tym samym przedsiębiorstwie, wykonujący podróże służbowe będą otrzymywali różne świadczenia za czas realizacji podróży.

2. Naruszeniem prawa procesowego:

- w art. 233 k.p.c. poprzez brak przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego na okoliczność poniesienia przez powoda jakichkolwiek kosztów noclegów i oparcie zaskarżonego wyroku wyłącznie na treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 rok, II PZP 1/14;

- art. 227 k.p.c. poprzez nieuzasadnioną odmowę przesłuchania świadka A. B. na okoliczność ustalenia warunków pracy i warunków w kabinie pojazdu.

Mając na uwadze powyższe zarzuty strona pozwana wniosła o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Powód apelacji skierowanej od orzeczenia zawartego w pkt 2 wyroku zarzucił naruszenie prawa materialnego art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. i z § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju polegające na przyjęciu, że pracodawca pozostawał w opóźnieniu w zapłacie ryczałtów za noclegi od daty sprecyzowania żądania pozwu podczas gdy świadczenia w podróży powinny być płacone w terminie czternastu dni od odbycia każdej podróży i wtedy przypada termin ich wymagalności, któremu uchybienie oznacza opóźnienie.

Stawiając powyższy zarzut strona powodowa wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie o dacie początkowej odsetek na dzień 27 kwietnia 2014 roku.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Sąd pierwszej instancji poczynił prawidłowe ustalenia odnośnie stanu faktycznego, przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a następnie w prawidłowy sposób, zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego dokonał trafnej oceny zebranych dowodów i wyciągnął właściwe wnioski (za wyjątkiem daty od której należą się powodowi ustawowe odsetki), które legły u podstaw wydania zaskarżonego wyroku.

Sąd Rejonowy bardzo szczegółowo w pisemnym uzasadnieniu wyroku wyjaśnił w oparciu o jakie dowody i dlaczego dokonał ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie. Przeprowadzona przez ten Sąd ocena dowodów nie narusza reguł określonych w art. 233 § 1 k.p.c.

W konsekwencji, Sąd Okręgowy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5.11.1998 roku, sygn. I PKN 339/98).

Istotą sporu w sprawie niniejszej była kwestia czy powód jako kierowca transportu międzynarodowego ma prawo do ryczałtu za noclegi odbywane poza granicami kraju w czasie podróży służbowych w sytuacji, gdy faktycznie noclegi odbywał w kabinie służbowego samochodu.

W zakresie nie uregulowanym przepisami odrębnymi, definicję podróży służbowej zawiera art. 77⁵ § 1 k.p., zgodnie z którym pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową. Przywołany przepis wskazuje na incydentalny, tymczasowy i krótkotrwały charakter podróży służbowej.

Na podstawie art. 4 ustawy z dnia 12 lutego 2010 roku o zmianie ustawy o transporcie drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 roku, Nr 43, poz. 246) wprowadzono definicję podróży służbowej dla kierowców, wykonujących przewozy drogowe oraz przyznano kierowcom, będącym w podróży służbowej, dietę na zasadach określonych w Kodeksie pracy. Zmiany legislacyjne były następstwem uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2008 roku, w sprawie II PZP 11/08, opublikowanej w OSNP z 2009 roku, Nr 13-14, poz. 166, zgodnie z którą pracownicy zatrudnieni na stanowisku kierowcy zostali pozbawieni świadczeń z tytułu podróży w ramach umówionej pracy. Sąd Najwyższy uznał, że podróżowanie jest normalnym wykonywaniem przez kierowców pracowniczych obowiązków, a nie podróżą o charakterze incydentalnym, krótkotrwałym, odbywaną w celu wykonania wyznaczonego zadania. Kierowcy wykonujący przewozy drogowe nie mogli więc otrzymywać diety na zasadach określonych w Kodeksie pracy. Wnioskodawca, składając projekt ustawy, zwrócił uwagę, że praca kierowców

polega na prawie stałym pobycie poza domem, zwłaszcza kierowców wykonujących przewozy międzynarodowe. Taka sytuacja ma wpływ na koszty socjalne, w tym wydatki na utrzymanie (posiłki, noclegi). Koszty wykonywania pracy i pobytu poza domem są zawsze wyższe od nakładów poniesionych na utrzymanie, gdy praca jest wykonywana w miejscu zamieszkania. W związku z tym wnioskodawca uznał za konieczne, aby kierowcy, którzy w związku ze specyfiką zawodu są w permanentnej podróży nie byli pozbawieni prawa do diety. Stosowne przepisy w tej sprawie należało zawrzeć w ustawie o czasie pracy kierowców, jako że świadczenia z tytułu podróży wiążą się z czasem pracy kierowców – uzasadnienie projektu ustawy, Sejm RP VI kadencji, Nr druku (...).

Na mocy w/w ustawy od dnia 3 kwietnia 2010 roku obowiązują art. 2 pkt 7 i art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o czasie pracy kierowców (tj. Dz.U. z 2012 roku, poz. 1155 ze zm.) – zwanej dalej ustawą.

Zgodnie z art. 2 pkt 4 lit. a ustawy stanowisko pracy kierowcy oznacza siedzibę pracodawcy, na rzecz którego kierowca wykonuje swoje obowiązki, oraz inne miejsce prowadzenia działalności przez pracodawcę, w szczególności filie, przedstawicielstwa i oddziały.

Zgodnie z art. 2 pkt 7 ustawy podróż służbowa oznacza każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy: a) przewozu drogowego poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, lub b) wyjazdu poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, w celu wykonania przewozu drogowego.

Zgodnie z art. 21a ustawy kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalane na zasadach określonych w przepisach art. 77⁵ § 3-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku – Kodeks pracy.

Należy zauważyć, że odesłanie do przepisów Kodeksu pracy nie zawiera żadnych ograniczeń, czy modyfikacji ich stosowania względem kierowców, w szczególności odbywających wielokrotne podróże służbowe za granicę.

Zgodnie z art. 77⁵ § 3 k.p. warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej określa się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania. Na podstawie art. 77⁵ § 4 k.p. postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej, niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w § 2. Przepis ten ustala minimalny standard świadczenia, ale odnosi się tylko do diety, a nie do zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków. Zaś zgodnie z art. 77⁵ § 5 k.p. w przypadku, gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2. Oznacza to, że przepisy wykonawcze ustalają minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (diety oraz zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków), które w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę mogą być uregulowane korzystniej dla pracownika (art. 9 § 2 k.p. i art. 18 § 2 k.p.).

Odesłanie w art. 21a ustawy do art. 77⁵ § 3-5 k.p. oznacza pośrednio odesłanie do art. 77⁵ § 2 k.p.

Obecne brzmienie art. 77⁵ § 2 k.p. zostało nadane przez ustawę z dnia 26 lipca 2002 roku o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2002 roku, Nr 135, poz. 1146). Przed nowelizacją, przywołany art. 77⁵ § 2 k.p. zawierał upoważnienie do wydania rozporządzenia określającego szczegółowe zasady ustalania oraz wysokość należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej na obszarze oraz poza granicami kraju. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej, wydane na podstawie tak brzmiącego art. 77⁵ § 2 k.p., regulowało problematykę należności z tytułu podróży służbowych zarówno w odniesieniu do pracowników zatrudnionych w sferze budżetowej, jak i w podmiotach gospodarczych. Zmiany wprowadzone ww. nowelizacją Kodeksu pracy wynikały m.in. ze zgłaszanej potrzeby odmiennego traktowania przypadków podróży

służbowej odbywanej przez pracowników sfery budżetowej oraz pracowników sektora prywatnego (zwłaszcza kierowców transportu międzynarodowego). W uzasadnieniu do projektu nowelizacji Kodeksu pracy podkreślono, że obowiązujące przed nowelizacją uregulowania podróży służbowej były kwestionowane przez przewoźników głównie ze względów finansowych, gdyż wypłacane diety stały się elementem istotnie obciążającym koszty pracy i obniżającym rentowność przedsiębiorców. Zgodnie z intencją projektodawcy decentralizacja kompetencji w zakresie ustalania warunków wypłacania pracownikom spoza sfery budżetowej należności z tytułu podróży służbowych, miała na celu racjonalizację wydatków pracodawców prywatnych. W związku z tym uznano, że przepis art. 77⁵ § 2 k.p. będzie zawierał upoważnienie ministra właściwego do spraw pracy do określenia, w drodze rozporządzenia, wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju i poza jego granicami (w szczególności diet, zwrotu kosztów przejazdów i noclegów, a także innych wydatków) tylko w odniesieniu do pracowników zatrudnionych w państwowych lub samorządowych jednostkach sfery budżetowej. Natomiast ustalenie szczegółowych warunków wypłacania przedmiotowych należności pozostałym pracownikom miało zostać określone w układach zbiorowych pracy lub w regulaminach wynagradzania albo w umowach o pracę – uzasadnienie projektu, Sejm RP IV kadencji, druk Nr 665.

Trybunał Konstytucyjny wskazał, że analiza treści przepisów Kodeksu pracy jednoznacznie wskazuje, że kwestie dotyczące należności z tytułu podróży służbowej uregulowano w zasadzie dwutorowo. W stosunku do pracowników państwowej i samorządowej sfery budżetowej, określenie trybu ustalania warunków oraz wysokości diet ustawa przekazuje do szczegółowej regulacji ministrowi właściwemu do spraw pracy w drodze rozporządzenia. W odniesieniu zaś do pracowników spoza tego kręgu ustawodawca pozostawił tę kwestię stronom stosunku pracy, a więc pracodawcom i pracownikom, obligując ich do określenia warunków wypłacania należności z tego tytułu w układach zbiorowych pracy lub w regulaminie wynagradzania, bądź wprost w umowie o pracę (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 października 2005 roku, w sprawie K 36/03, opublikowany w OTK-A z 2005 roku, Nr 9, poz. 98).

W związku z powyższym system stworzony przez art. 77⁵ k.p. przewiduje dla sfery pozabudżetowej negocjacyjny system określenia poziomu należności z tytułu podróży służbowych. Zawiera on regulacje zawarte w układach zbiorowych pracy, regulaminach czy umowach o pracę.

Dotychczasowe rozważania pozwalają przyjąć, że pracodawca spoza sfery budżetowej ma swobodę w określaniu warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowych, dostosowując wewnętrzne przepisy prawa pracy do specyfiki swojej działalności. Swoboda ta jest ograniczona dwoma zastrzeżeniami – należności przysługujące pracownikowi z tytułu podróży służbowej powinny pokrywać koszty poniesione przez pracownika w związku z tą podróżą (77⁵ § 1 k. p.) – nie można bowiem obciążać pracownika kosztami związanymi z podróżą służbową; przepisy wewnętrzne (postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminy wynagradzania lub umowy o pracę) nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika sfery budżetowej (art. 77⁵ § 4 k. p.).

Trybunał Konstytucyjny w/w orzeczeniu zwrócił uwagę, że nikła możliwość negocjacyjna, zarówno przyznawana sobie samym przez związki zawodowe, jak i wynikająca z niewielkiego poziomu uzwiązkowienia oraz trudności związane z gospodarczą nierównością, u genezy której leżą większe możliwości kapitału niż pracy, powodują, iż systemy negocjacyjne w sferze pozabudżetowej mają charakter ułomny.

W związku z powyższym kształtowanie treści stosunku pracy na podstawie woli stron musi być ograniczone normami bezwzględnie obowiązującymi, które mogą zostać zmienione jedynie na korzyść pracownika. Normy te określają więc minimum uprawnień i maksimum obowiązków pracownika. Przepisami takimi są art. 77⁵ § 4 i § 5 k.p., a przewidziane nim regulacje mają charakter gwarancji pewnego ustawowego minimum, co jest wyrazem ochrony Rzeczypospolitej Polskiej nad warunkami wykonywania pracy. Te dwie normy prawne pełnią funkcję gwarancyjną na wypadek, gdy systemy negocjacyjne okażą się zbyt słabe.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego powstała radykalna rozbieżność w kwestii rekompensowania kierowcom zatrudnionym w transporcie międzynarodowym kosztów noclegów podczas odbywania podróży służbowych.

Według dominującej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego, stworzenie kierowcy przez pracodawcę możliwości spędzania nocy i snu w kabinie samochodu nie oznacza zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisów wydanych na podstawie art. 77⁽⁵⁾ § 2 k.p. (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 marca 2008 roku, w sprawie I PK 230/07, opublikowany w OSNP z 2009 roku, nr 13-14, poz. 176; z dnia 1 kwietnia 2011 roku, w sprawie II PK 234/10, opublikowany w OSNP z 2012 roku, nr 9-10, poz. 119; z dnia 10 września 2013 roku, w sprawie I PK 71/13, LEX nr 1427710). W razie nieprzedstawienia rachunku za hotel (motel) kierowcy przysługuje więc co najmniej (art. 77⁽⁵⁾ § 5 k.p.) ryczałt w wysokości 25% limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁽⁵⁾ § 2 k.p., z czym w sprzeczności nie pozostaje możliwość „zaoszczędzenia” przez niego wydatków i zwiększenia w ten sposób dochodu uzyskiwanego z tytułu zatrudnienia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Ł.z dnia 31 października 2012 roku, w sprawie(...), opublikowany w LEX nr 1237037, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2012 roku, w sprawie I PK 18/12, opublikowany w LexPolonica nr 5194297).

W opozycji do wyżej zaprezentowanej linii orzecznictwa pozostaje wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2013 roku, w sprawie II PK 296/12, opublikowany w LEX Nr 1341269), wedle którego wyposażenie pojazdu w miejsce do spania, z którego korzysta kierowca w czasie nocnego wypoczynku, wyłącza możliwość dochodzenia jakiegokolwiek rekompensaty za brak hotelu, chyba że co innego wynika z umowy lub aktów wewnętrznych.

W związku z powyższym Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 27 lutego 2014 roku w sprawie (...) przedstawił powiększonemu składowi Sądu Najwyższego zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia o treści: „czy stworzenie kierowcy możliwości spania w nocy (nocnego snu) w kabinie samochodu podczas odbywania podróży służbowych w transporcie międzynarodowym zapewnia bezpłatny nocleg, a w konsekwencji, czy pracownikowi nie przysługuje zwrot kosztów takich noclegów (§ 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1991 ze zm.), czy też takie należności przysługują i w jakiej wysokości [art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (t.j. Dz.U. z 2012 roku, poz. 1155)] w związku z § 9 ust. 1 bądź ust. 2 wymienionego rozporządzenia?”

Skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego dnia 12 czerwca 2014 roku, w sprawie(...), podjął uchwałę: zapewnienie pracownikowi – kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1991 ze zm.), co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1-3 tego rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy – opublikowana w OSNP z 2014 roku, Nr 12, poz. 164.

Sąd Najwyższy, rozpoznając zagadnienie prawne, w uzasadnieniu sformułował następujące wnioski szczegółowe: 1) pojęcia „odpowiednie miejsce do spania” i „bezpłatny nocleg” nie mogą być utożsamiane (zamiennie traktowane), a wręcz odwrotnie – użycie różnych sformułowań w przepisach prawa oznacza, że są to różne pojęcia; 2) zasadniczo prawodawca odnosi pojęcie „noclegu” do usługi hotelarskiej (motelowej; pośrednio także do noclegu opłaconego w cenie karty okrętowej lub promowej), o czym świadczy nie tylko zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym (za usługi hotelarskie), ale także wysokość ustalonych limitów; 3) usługa hotelarska obejmuje szerszy zakres świadczeń niż tylko udostępnienie „miejsca do spania”, w szczególności możliwość skorzystania z toalety, prysznicza, przygotowania gorących napojów itp., a także (ewentualnie) zapewnienie wyżywienia, co powoduje

obniżenie diety; 4) brak przedstawienia rachunku za usługi hotelarskie oznacza, że pracownik nie korzystał z hotelu (względ na racjonalnego prawodawcę, który to przewidział); wówczas zwrot kosztów noclegu zostaje ograniczony do 25% limitu stanowiącego ryczałt za koszty realnie ponoszone w czasie podróży, bez korzystania z usług hotelowych; 5) istota „ryczałtu” jako świadczenia kompensacyjnego (w tym wypadku przeznaczonego na pokrycie kosztów noclegu) polega na tym, że świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia jest oderwane od rzeczywistego poniesienia kosztów i nie pokrywa w całości wszystkich wydatków z określonego tytułu (bo nie są one udokumentowane); w zależności od okoliczności konkretnego przypadku kwota ryczałtu – która jako uśredniona i ujednoczona ustalona jest przez prawodawcę – pokryje więc pracownikowi koszty noclegowe w wymiarze mniejszym albo większym niż faktycznie przez niego poniesione (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 1998 roku, w sprawie I PKN 392/98, opublikowanym w OSNAPiUS z 1999 roku, nr 23, poz. 745).

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu w/w uchwały wskazał, że przepisy wykonawcze ustalają minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (diety oraz zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków), które w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę mogą być uregulowane korzystniej dla pracownika (art. 9 § 2 k.p. i art. 18 § 2 k.p.). W razie braku takich regulacji lub uregulowania mniej korzystnego dla pracownika, zastosowanie będą miały przepisy wykonawcze. Odesłanie w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców do art. 77⁵ § 3-5 k.p. oznacza więc pośrednio także odesłanie do art. 77⁵ § 2 k.p., a w konsekwencji uznanie, że kierowcy-pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu według zasad ustalonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., chyba że korzystniejsze dla niego zasady zostały ustalone według art. 77⁵ § 3 k.p. (w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania).

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2014 roku, w sprawie (...), opublikowanej w OSNP z 2015 roku, Nr 4, poz. 47, w pełni podzielił argumentację uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 roku, w sprawie (...), prowadzącą do uznania, że obowiązkiem pracodawców zatrudniających kierowców w transporcie międzynarodowym jest zapewnienie pracownikowi bezpłatnego noclegu umożliwiającego odpowiednią regenerację sił, przy czym warunku tego nie spełnia miejsce do spania w kabinie pojazdu (nawet, gdy ma ono wysoki, „godziwy” standard). Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że wyeliminowanie konieczności ponoszenia kosztów – ryczałtów za nocleg przez pracodawców (przedsiębiorców) musiałoby się wiązać z ingerencją ustawodawcy (prawodawcy), polegającą na odstępieniu od przyjętego założenia, że kierowca transportu międzynarodowego jest w permanentnej podróży służbowej, ewentualnie wprowadzeniu szczególnej regulacji dotyczącej kierowców transportu samochodowego (zwłaszcza międzynarodowego), zgodnie z którą umożliwienie kierowcy noclegu w odpowiednio do tego przystosowanej kabinie pojazdu byłoby równoznaczne z zapewnieniem mu bezpłatnego noclegu. W obowiązującym stanie prawnym takiej regulacji nie było, nie zawierała jej ani ustawa o czasie pracy kierowców, ani akty wykonawcze wydane na mocy art. 77⁽⁵⁾ § 2 k.p. W dalszej części uzasadnienia Sąd Najwyższy podkreślił, że wykładnię przedstawioną w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 roku, w sprawie (...), należy zaakceptować tym bardziej, jeśli się uwzględni, że prawo polskie (odesłanie w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców do art. 77⁽⁵⁾ § 3-5 k.p., a następnie do rozporządzeń) może przewidywać rozwiązania korzystniejsze dla pracowników od prawa międzynarodowego lub unijnego, a ponadto unijne prawo pochodne nie może regulować zasad wynagradzania pracowników lub wypłacania im innych świadczeń związanych z pracą (art. 153 ust. 5 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej). Sąd Najwyższy wskazał, że zapewnienie pracownikowi (kierowcy wykonującemu przewozy w międzynarodowym transporcie drogowym) odpowiedniego miejsca do spania w kabinie samochodu ciężarowego, czyli wyposażenie samochodu w odpowiednie urządzenia (leżankę, klimatyzację, ogrzewanie itp.), pozwala na wykorzystanie przez kierowcę w samochodzie dobowego (dzienne) odpoczynku, przy spełnieniu warunków określonych w art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr(...) i art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców, nie oznacza natomiast zapewnienia mu przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu

podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1991 ze zm.). W rezultacie uprawnia to pracownika do otrzymania od pracodawcy zwrotu kosztów noclegu co najmniej na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1 lub 2 w/w rozporządzenia.

Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony w uchwałach Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 roku, w sprawie (...) oraz z dnia 7 października 2014 roku, w sprawie (...). Należy przypomnieć, że Sąd Najwyższy podjął uchwały w następstwie rozbieżności orzecznictwa w kwestii rekompensowania kierowcom zatrudnionym w transporcie międzynarodowym kosztów noclegów podczas odbywania podróży służbowych. Uchwały Sądu Najwyższego rozstrzygnęły wątpliwości.

Prawdą jest, że pracodawca spoza sfery budżetowej ma daleko idącą swobodę w określaniu warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowych. W ocenie Sądu swoboda ta jest jednak ograniczona. Należności przysługujące pracownikowi z tytułu podróży służbowej powinny pokrywać koszty poniesione przez pracownika w związku z tą podróżą (77⁵ § 1 k. p.). Nie można bowiem obciążać pracownika kosztami związanymi z podróżą służbową. Zatem niedopuszczalnym jest wyłączenie w aktach wewnętrzzakładowych instytucji ryczałtu za nocleg, jak również ustalenie należności w wysokości niższej niż przewidziana w aktach wykonawczych do art. 77⁵ § 2 k.p. Takie zabiegi są nieskuteczne na gruncie art. 9 § 2 k.p. i art. 18 § 2 k.p.

Reasumując, stanowiska tego nie zmienia przepis art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców. Przyjęto w nim, że w każdej dobie kierowcy przysługuje prawo do co najmniej 11 godzin nieprzerwanego odpoczynku. Dobowy odpoczynek (z wyłączeniem odpoczynku kierowców, o których mowa w rozdziale 4a, czyli wykonujących przewozy regularne, których trasa nie przekracza 50 km) może być wykorzystany w pojeździe, jeżeli pojazd znajduje się na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania. Wypada zauważyć, że regulacja ta powiela art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr(...) (choć pomija, że może tak być według wyboru kierowcy a miejsce do spania musi być odpowiednie dla każdego kierowcy). W tym zakresie przepis rozporządzenia wiąże i jest stosowany bezpośrednio. Natomiast art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców jest o tyle korzystniejszy dla kierowców-pracowników, że zezwala tylko na dobowy (dzienny) odpoczynek w pojeździe, a tym samym nie zezwala na wykorzystanie w ten sposób wypoczynku tygodniowego. Jest jednak jasne, że art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców nie dotyczy w żadnym zakresie świadczeń przysługujących kierowcom-pracownikom z tytułu podróży służbowych i nie może być pomocny przy wykładni przepisów ustanawiających przesłanki tych świadczeń.

W prawie unijnym obowiązuje rozporządzenie (WE) nr (...) Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 roku w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr(...) i (WE) (...), jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr (...) (Dz.U.U.E.L. 2006 Nr 102, s. 1). Zgodnie z art. 1 rozporządzenia nr (...), ustanawia ono przepisy dotyczące czasu prowadzenia pojazdu, przerw i okresów odpoczynku kierowców wykonujących przewóz drogowy rzeczy i osób w celu ujednoczenia warunków konkurencji pomiędzy poszczególnymi rodzajami transportu lądowego, zwłaszcza w odniesieniu do sektora transportu drogowego oraz w celu poprawy warunków pracy i bezpieczeństwa drogowego. Ma na celu także przyczynienie się do polepszenia metod monitorowania i egzekwowania przepisów przez państwa członkowskie oraz poprawy warunków pracy w transporcie drogowym. W art. 4 rozporządzenia nr (...) przyjęto definicje podstawowych pojęć, między innymi dziennego (regularnego i skróconego) okresu odpoczynku (lit. g) oraz tygodniowego (regularnego i skróconego) okresu odpoczynku (lit. h). Według art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr (...), jeżeli kierowca dokona takiego wyboru, dzienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i pojazd znajduje się na postoju. Przedmiotem regulacji rozporządzenia nr (...)w żadnym zakresie nie jest wynagrodzenie za pracę kierowców będących pracownikami ani inne świadczenia przysługujące im w związku z pracą. Nie wynika to z treści przepisów rozporządzenia i ich funkcji. Podstawą prawną wydania tego rozporządzenia jest art. 91 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, upoważniający do wydawania aktów dotyczących wspólnej polityki transportowej (art. 90 Traktatu), w szczególności ustanawiających środki pozwalające polepszyć bezpieczeństwo transportu. Przede wszystkim zaś - zgodnie z art. 153 ust. 5 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - wyłączona jest możliwość

regulowania w drodze aktów unijnego prawa pochodnego wynagrodzeń za pracę rozumianych jako wszelkiego rodzaju należności przysługujących pracownikowi od pracodawcy z tytułu zatrudnienia.

Powyższe oznacza, że art. 8 ust. 7 umowy (...) oraz art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr(...) dotyczą możliwości wykorzystania przez kierowcę dziennego (także tygodniowego skróconego, ale już nie tygodniowego regularnego) odpoczynku w pojeździe (w kabinie samochodu), jeżeli dokona on takiego wyboru, pod warunkiem, że pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju. Przepisy te nie dotyczą natomiast uprawnień w zakresie przysługiwania kierowcy od pracodawcy należności na pokrycie kosztów wyjazdów poza bazę w celu wykonywania pracy (podróży służbowych), nie mogą więc służyć ocenie przesłanek takich uprawnień, w szczególności przesłanek przysługiwania ryczałtu za nocleg.

Zasadnie zdaniem Sądu Okręgowego Sąd pierwszej instancji pominął dowód z przesłuchania w charakterze świadka A. B., albowiem wyposażenie i warunki kabin w samochodach służbowych pozwanej nie miały wpływu na zasadność roszczenia powoda. Nie doszło tutaj do naruszenia art. 227 k.p.c.

Strona pozwana zarzuciła w apelacji naruszenie wszystkich przepisów D. Rozdziału IIa Kodeksu pracy.

W ocenie Sądu drugiej instancji Sąd pierwszej instancji w żaden sposób nie naruszył zasady równego traktowania pracowników uznając za uzasadnione roszczenie powoda o zapłatę ryczałtu za noclegi. Po pierwsze stwierdzić tutaj należy, że wskazane przez stronę pozwaną w apelacji przepisy art. 18^{3a} i 18^{3b} k.p. dotyczą równego traktowania w zatrudnieniu, które, stosownie do zapisów § 2 art. 18^{3a} k.p. oznacza niedyskryminowanie w jakikolwiek sposób, bezpośrednio lub pośrednio, z przyczyn określonych w § 1 art. 18^{3a} k.p. W rozpoznawanej sprawie nie wskazano natomiast żadnej przyczyny w związku, z którą mogłoby dojść do działań dyskryminujących. Art. 18^{3d} k.p. dotyczy uprawnienia pracownika do żądania odszkodowania, a roszczenie takie nie zostało zgłoszone w rozpoznawanej sprawie, a więc Sąd pierwszej instancji nie miał możliwości naruszenia tego przepisu. Podobnie art. 18^{3e} k.p., który odnosi się do sytuacji pracownika, który skorzystał z uprawnień przysługujących mu w razie naruszenia przez pracodawcę zasady równego traktowania w zatrudnieniu nie mógł mieć zastosowania w sprawie. Natomiast art. 18^{3c} § 1 k.p. stanowiący, iż pracownicy mają prawo do jednakowego wynagrodzenia za jednakową pracę lub za pracę o jednakowej wartości oznacza, że właśnie tak jak uznał Sąd Rejonowy, powodowi, podobnie jak wszystkim pracownikom zatrudnionym u innego pracodawcy niż państwowa lub samorządowa jednostka budżetowa przysługuje uprawnienie do trzymania 25% ryczałtu za nocleg w przypadku odbywania podróży służbowej, gdy niezapewniono bezpłatnego noclegu, a pracownik nie przedłożył rachunku.

Dochodzenie przez powoda roszczenia o zapłatę ryczałtu za noclegi w związku z odbywanymi podróżami służbowymi nie było sprzeczne z zasadami współzycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (art. 8 k.p.). Powód domagał się przecież zapłaty należności ze stosunku pracy w związku z odbytymi licznymi podróżami służbowymi poza granicami kraju, podróżami, w których często spędzał wiele dni śpiąc przez ten okres wyłącznie w kabinie samochodu.

Sąd Apelacyjny w W. w wyroku z dnia 7 marca 2014 roku, (...), Lex nr 1488706 wskazał, że klauzula zasad współzycia społecznego nie ma bowiem charakteru nadrzędnego w stosunku do przepisów prawa pracy regulujących prawo do wynagrodzenia. Przez odwołanie się do społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa czy zasad współzycia społecznego nie można podważać mocy obowiązującej przepisów prawnych dotyczących wynagrodzenia za pracę i jego ochrony, nie można unicestwiać prawa podmiotowego pracownika w tym zakresie. Nie jest funkcją art. 8 k.p. wyłączenie przepisów sankcjonujących prawo do wynagrodzenia. Nie można traktować art. 8 k.p. jako przepisu nadrzędnego w stosunku do innych przepisów prawa pracy, jego stosowanie nie może bowiem prowadzić do uchylecia bądź zmiany obowiązujących przepisów prawa o charakterze bezwzględny.

Reasumując, Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony w cytowanych wyżej uchwałach Sądu Najwyższego. Sąd Okręgowy podnosi za Sądem Najwyższym, iż obowiązkiem pracodawców zatrudniających kierowców w transporcie

międzynarodowym jest zapewnienie pracownikowi bezpłatnego noclegu umożliwiającego odpowiednią regenerację sił, przy czym warunkiem tego nie spełnia miejsce do spania w kabinie pojazdu, nawet gdy ma ono wysoki standard. Strona pozwana nieskutecznie polemizuje ze stanowiskiem Sądu Najwyższego. Należy przypomnieć, że Sąd Najwyższy podjął wskazane uchwały w następstwie rozbieżności orzecznictwa w kwestii rekompensowania kierowcom zatrudnionym w transporcie międzynarodowym kosztów noclegów podczas odbywania podróży służbowych. Uchwały Sądu Najwyższego rozstrzygły wątpliwości.

Mając powyższe na uwadze na mocy art. 385 k.p.c. oddalono apelację strony pozwanej jako nieuzasadnioną.

Na uwzględnienie zasługiwała natomiast apelacja wniesiona przez stronę powodową.

Sąd pierwszej instancji niezasadnie uznał, iż odsetki od zasądanego roszczenia należą się powodowi dopiero od dnia 30 września 2015 roku. Sąd ten uzasadniając swoje stanowisko wskazał na termin ostatecznego sprecyzowania żądania przez powoda. Sąd drugiej instancji wskazuje jednak, że po pierwsze powód już w pozwie wskazał w jakiej wysokości i z jakiego tytułu domaga się dochodzonych należności (wskazano ilość podróży służbowych oraz okres czasu, kiedy powód jako pracownik pozwanego odbywał te podróże). W trakcie postępowania przed Sądem pierwszej instancji nie nastąpiło rozszerzenie powództwa w zakresie żądania zapłaty ryczałtów za noclegi odbyte w podróżach zagranicznych. Ponadto termin rozliczenia kosztów podróży służbowej zagranicznej został określony w § 5 Rozporządzenia Ministra Pracy Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowych (Dz.U. z 2013 roku, poz. 167). Rozliczenie podróży służbowej powinno nastąpić w terminie 14 dni od zakończenia tej podróży. Ostatnia podróż służbowa powoda miała miejsce w dniu 7 kwietnia 2014 roku. Powód domagał się zapłaty ryczałtów za noclegi z ustawowymi odsetkami od dnia 27 kwietnia 2014 roku, czyli od dnia następnego po dniu rozwiązania stosunku pracy. Stwierdzić należy, że w dniu 27 kwietnia 2014 roku roszczenie o zapłatę ryczałtu za noclegi było już na pewno wymagalne.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na mocy art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 2 i w oparciu o przepis art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p., zasądził ustawowe odsetki za okres od dnia 27 kwietnia 2014 roku do dnia 29 września 2015 roku.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na mocy art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2, § 2 pkt 5 i § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 roku, poz. 1800).

(-) SSO Grzegorz Tyrka (-) SSO Małgorzata Andrzejewska (-) SSR del. Magdalena Kimel

Sędzia Przewodnicząca Sędzia